

گفت و گوی
صبا با کارگردان
نمایش «نور بر
نیزه»:

«نور بر نیزه» روایت آدم‌هایی است که از عاشورا جا ماندند!

بیان کرد: «ویژگی منحصر به فرد تئاتر، مواجهه زنده و بی‌واسطه با مخاطب است. در تئاتر، احساسات و اندیشه‌ها در لحظه میان بازیگر و تماشاگر شکل می‌گیرد و این ارتباط مستقیم، تأثیری ایجاد می‌کند که کمتر رسانه دیگری قادر به بازآفرینی آن است.» او درباره هدف اصلی خود از اجرای این نمایش گفت: «اگرچه بستر نمایش تاریخی است، اما هدف اصلی ما انتقال مفاهیمی انسانی و امروزی بوده است. مسئله انتخاب، مسئولیت، ترس، سکوت و پیشپیمانی موضوعاتی هستند که محدود به یک زمان خاص نیستند و در زندگی امروز نیز مصداق دارند.»

ترکمان درباره فاصله گرفتن از کلیشه‌های آثار مناسبی گفت: «مهم‌ترین تصمیم ما انتخاب زاویه دید متفاوت بود. به جای تکرار روایت‌های آشنا، سراغ شخصیت‌هایی رفتیم که کمتر درباره آن‌ها صحبت شده است. همچنین تلاش کردیم روایت نمایش بر پایه درام و شخصیت‌پردازی شکل بگیرد، نه صرفاً بازگویی رویدادهای تاریخی.»

او در پایان درباره سخت‌ترین بخش تولید این اثر خاطرنشان کرد: «سخت‌ترین بخش، ایجاد تعادل میان بار عاطفی واقع عاشورا و ساختار نمایشی اثر بود. باید اثری خلق می‌کردیم که هم از نظر هنری قابل دفاع باشد و هم بتواند شأن و عظمت موضوع را حفظ کند.»

ترکمان درباره حسی که دوست دارد مخاطب پس از دیدن نمایش با خود همراه کند، گفت: «دوست دارم مخاطب با این پرسش سالن را ترک کند که اگر من در یک لحظه سرنوشت‌ساز قرار بگیرم، چه انتخابی خواهم کرد؟ اگر این پرسش در ذهن مخاطب شکل بگیرد، احساس می‌کنم نمایش به هدف خود رسیده است.»

نمایش «نور بر نیزه» به نویسندگی آرزو خلیلی، کارگردانی مجتبی ترکمان و تهیه‌کنندگی فاطمه عبدالرحیمی، کاری از گروه هنری تندیس است که همزمان با ایام محرم در تماشاخانه سنگلج اجرا می‌شود. در این نمایش مهران مولائی، آرزو خلیلی، حسین ملکی، داود اصغرزاد، هانیه رحیمی، مبینا طلوعی و مجتبی ترکمان به ایفای نقش می‌پردازند. این اثر از ۲۶ خرداد تا ۵ تیر، هر شب ساعت ۱۹ در تماشاخانه سنگلج روی صحنه می‌رود.

نمایش «نور بر نیزه» به نویسندگی آرزو خلیلی و کارگردانی مجتبی ترکمان همزمان با ایام محرم در تماشاخانه سنگلج روی صحنه رفته است؛ اثری که تلاش می‌کند با فاصله گرفتن از روایت‌های مرسوم و بازسازی صرف وقایع تاریخی، به لایه‌های کمتر دیده‌شده واقع عاشورا و پیامدهای انسانی و اخلاقی آن بپردازد. این نمایش بیش از آنکه بر قهرمانان شناخته‌شده یا رخداد‌های مستقیم تاریخی تمرکز داشته باشد، سراغ شخصیت‌هایی می‌رود که در حاشیه این واقعه قرار گرفته‌اند و در مواجهه با وجدان، حسرت و انتخاب‌های خود قرار دارند و از دل همین زاویه دید، روایتی تأمل‌برانگیز درباره مسئولیت فردی و پیامد تصمیم‌های انسانی در بزنگاه‌های تاریخی شکل می‌گیرد.

اجرای «نور بر نیزه» در فضای تماشاخانه سنگلج، به عنوان یکی از قدیمی‌ترین سالن‌های تئاتر تهران، به این اثر بار معنایی و تاریخی مضاعفی داده است و زمینه‌ای فراهم کرده تا مخاطب هم‌زمان با یک روایت مذهبی و تاریخی، با پرسش‌های معاصر درباره انتخاب، ترس، سکوت و مسئولیت فردی نیز مواجه شود. در همین زمینه با مجتبی ترکمان، کارگردان این نمایش، گفت‌وگویی انجام داده‌ایم که در ادامه می‌خوانید.

ناصر ارباب
گفت‌وگو

حال، هنر باید بتواند پرسش ایجاد کند و مخاطب را به تفکر وادارد. تلاش کردم در «نور بر نیزه» ضمن حفظ حرمت و جایگاه واقعه عاشورا، از ظرفیت‌های دراماتیک تئاتر برای بیان مفاهیم انسانی و اجتماعی بهره ببرم.

کارگردان «نور بر نیزه» اجرای این نمایش در تماشاخانه سنگلج را اتفاقی مهم دانست و گفت: «سنگلج بخشی از حافظه تاریخی تئاتر ایران است و اجرا در این مجموعه برای هر هنرمندی افتخار بزرگی محسوب می‌شود. اجرای یک اثر عاشورایی در چنین فضایی مسئولیت مضاعفی ایجاد می‌کند؛ زیرا باید هم پاسخگوی شأن موضوع اثر باشیم و هم جایگاه ارزشمند این تماشاخانه را در نظر بگیریم.»

ترکمان درباره ارتباط تئاتر مذهبی با نسل جدید نیز اظهار کرد: «نسل جدید بیش از هر چیز به صداقت، کیفیت و روایت‌های تازه نیاز دارد. تئاتر مذهبی اگر بخواهد تأثیرگذار باشد، باید از کلیشه فاصله بگیرد و به سراغ پرسش‌ها و دغدغه‌های واقعی انسان امروز برود.»

او با تأکید بر ظرفیت‌های گسترده روایت عاشورا گفت: «عاشورا یک واقعه صرفاً تاریخی نیست، بلکه مجموعه‌ای از مفاهیم انسانی، اخلاقی و اجتماعی است. هر نسل می‌تواند از زاویه‌ای تازه به آن نگاه کند و مفاهیم جدیدی را کشف کند.»

ترکمان درباره ویژگی تئاتر در انتقال مفاهیم عاشورایی نیز

مجتبی ترکمان درباره ایده اصلی نمایش «نور بر نیزه» گفت: «این نمایش به جای روایت مستقیم واقعه عاشورا، به سراغ انسان‌هایی می‌رود که از این واقعه جا مانده‌اند؛ کسانی که به دلایل مختلف از یاری امام حسین (ع) بازماندند و پس از عاشورا با وجدان، حسرت و پیشپیمانی خود روبه‌رو شدند.»

او ادامه داد: «این زاویه نگاه برای من جذاب بود، زیرا مخاطب امروز راحت‌تر می‌تواند خود را در موقعیت این شخصیت‌ها قرار دهد و درباره انتخاب‌های خود تأمل کند.»

این کارگردان درباره عنوان نمایش نیز توضیح داد: «نور بر نیزه اشاره به همان حقیقتی دارد که حتی پس از شهادت نیز خاموش نشد. در فرهنگ عاشورا، نور نماد حقیقت و آگاهی است و نیزه نماد خشونت و ظلم. این عنوان بیانگر این مفهوم است که حقیقت را می‌توان به نیزه کشید اما نمی‌توان آن را خاموش کرد.»

ترکمان با اشاره به تفاوت نگاه این اثر با برخی دیگر از نمایش‌های عاشورایی بیان کرد: «تلاش ما این بود که به جای بازسازی صرف وقایع تاریخی، به پیامدهای انسانی عاشورا بپردازیم. در این نمایش کمتر با قهرمانان اصلی واقعه مواجه هستیم و بیشتر با کسانی روبه‌رو می‌شویم که انتخاب اشتباه داشته‌اند؛ این نگاه می‌تواند برای مخاطب امروز ملموس‌تر و تأمل‌برانگیزتر باشد.»

او درباره حفظ تعادل میان موضوع مذهبی و نگاه هنری در تئاتر افزود: «احترام به باورهای مخاطب یک اصل اساسی است. در عین

